

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 3

ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ В УМОВАХ ПЕРЕХІДНОЇ ЕКОНОМІКИ

Київ 2002

УДК 65.01.001.16+330.341.1(063)

ББК 65.9(4УКР)29-2

М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Гайченко В. А., д-р біол. наук, проф. — заступник головного редактора
Корінний М. М., канд. іст. наук, доц. — відповідальний редактор
Марусєва О. А. — відповідальний секретар

Економічні науки

Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., *Федоренко В. Г.*, д-р екон. наук, проф., *Титова Н. А.*, д-р екон. наук, проф., *Куценко В. І.*, д-р екон. наук, проф., *Осокіна В. В.*, канд. екон. наук, проф., *Онищенко В. П.*, д-р екон. наук, проф.

Психологічні науки

Максименко С. Д., д-р психол. наук, проф., акад. АПН, *Балл Г. А.*, д-р психол. наук, проф., *Ложкін Г. В.*, д-р психол. наук, проф., *Коломінський Н. Л.*, д-р психол. наук, проф., *Чуприков А. П.*, д-р мед. наук, проф., *Бурлачук Л. Ф.*, д-р психол. наук, проф., чл.-кор. АПН

Соціологічні науки

Судаков В. І., д-р соціол. наук, проф., *Ручка А. О.*, д-р філос. наук, проф., *Шкляр Л. Є.*, д-р політ. наук, проф., *Пилипенко В. Є.*, д-р соціол. наук, проф., *Танченко В. В.*, д-р філос. наук, проф.

Політичні науки

Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., *Бебик В. М.*, д-р політ. наук, проф., *Горбатенко В. П.*, д-р політ. наук, проф., *Храмов В. О.*, д-р політ. наук, проф., *Шуба О. В.*, д-р політ. наук, проф.

Юридичні науки

Мироненко Н. М., д-р юрид. наук, проф., *Марчук В. М.*, д-р юрид. наук, проф., *Скрипнюк О. В.*, д-р юрид. наук, проф., *Калюжний Р. А.*, д-р юрид. наук, проф., *Бабкін В. Д.*, д-р юрид. наук, проф.

Менеджмент

Федулова Л. І., д-р екон. наук, проф., *Гавєський Б. А.*, д-р філос. наук, проф., *Дахно І. І.*, д-р екон. наук, проф., *Дмитренко Г. А.*, д-р екон. наук, проф., *Воротіна Л. І.*, д-р екон. наук, проф.

Рекомендовано Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом (протокол № 10 від 26.12.01)

М43 **Наукові праці МАУП** / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К.: МАУП, 2002.
ISBN 966-608-120-2

Вип. 3: Інноваційний менеджмент: проблеми формування в умовах перехідної економіки. — 400 с.

ISBN 966-608-233-0

Розглядаються проблеми формування системи інноваційного менеджменту в умовах трансформаційної економіки і організаційно-методологічні підходи до управління етапами інноваційного менеджменту на підприємствах різних організаційних форм. Розкриваються сутність і роль інноваційної діяльності в бізнес-освіті та методи фінансового забезпечення інноваційної діяльності.

Для науковців, викладачів, державних службовців, підприємців, усіх, хто цікавиться проблемами інноваційного розвитку підприємств.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, у якому висвітлюються результати новітніх наукових досліджень в галузях економіки, менеджменту, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

ББК 65.9(4УКР)29-2

ISBN 966-608-120-2

ISBN 966-608-233-0

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2002

О. В. Декалюк Управління інноваціями на виробничому підприємстві	109	Т. В. Штудер Формирование инновационных стратегий социальной регуляции экономических неравенств как управленческая проблема (теоретико-методологические аспекты)	163
О. М. Кондрашов Нормативно-правове забезпечення інноваційної діяльності у промисловості України	113	О. А. Марусева Инновационные стратегии решения проблемы деловой оценки персонала (обобщение опыта западных фирм)	166
О. О. Ковальова Правові аспекти інноваційної діяльності на підприємствах малого і середнього бізнесу в Україні	117	Т. В. Штудер, В. В. Шило Инновационные технологические способы социальной регуляции трудового поведения в переходном обществе	170
О. Н. Козачук Анализ развития инновационной деятельности и инновационного предпринимательства в Николаевской области	120	І. П. Мойсеєнко Напрямки моніторингу фінансово-господарського стану підприємства	175
Е. С. Жолобова Роль инноваций в процессе разработки стратегии промышленных предприятий	125	В. В. Ломакин Разработка инновационной стратегии развития субъектов хозяйственной деятельности	180
А. В. Базильський Інноваційні шляхи підвищення ефективності управління малим підприємництвом в Україні	128	Т. А. Степанова, Д. В. Пудрик Жизненный цикл инновационного экономического проекта	184
К. І. Залогіна Управлінські інновації: роль реінжинірингу за умов нестабільності зовнішнього середовища ...	131	Г. Н. Хадиуллина Общественно-реформаторская деятельность татарской буржуазии Казани (вторая половина XIX — начало XX века)	187
Г. П. Губкина Инновационный подход к процессу реструктуризации угольной промышленности в Украине	134	Я. В. Шевелюк, Л. І. Федулова Роль інноваційної політики в забезпеченні конкурентоспроможності фірми при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності	190
І. В. Жабровець, О. М. Юрковська Проблеми інноваційної діяльності УДППЗ "Укрпошта"	137	В. А. Коростелев Проблемы активизации малого инновационного бизнеса	193
Н. Е. Терешкина Інновації в сфері бронювання і продажі авіабилетів	140	Л. С. Кобиляцький, Л. Н. Савчук Вертикально-інтегровані структури: світовий досвід, проблеми паливно-енергетичного комплексу України і шляхи їх розв'язання	198
С. І. Кравченко Роль і місце економічного обґрунтування інновацій у процесі формалізації мотивів їх здійснення	142	И. М. Новак Методические проблемы сбора, анализа и обработки информации для формирования баз данных по трансферу нетрадиционных высоких технологий	206
В. М. Лозинский, Т. И. Черкасова Инновационная деятельность энергетических предприятий	145		
Г. Благоев-Муни Оценка эффективности затрат на качество услуг	148		
І. Саух Проблеми інновативності малих підприємств в економіці України	152		
Р. В. Чабан Современные подходы к управлению материально-техническими потоками операционно-производственных систем гостиничного комплекса	156		
В. И. Судаков, С. Я. Адыгезалова, А. Г. Дамиров, М. Адель-Шуриде Социальная структура общества: проблема традиционных и инновационных управленческих влияний	159		
		Розділ 2 ІННОВАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ У ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ ЕКОНОМІКИ	210
		В. М. Хобта, Д. В. Егоренко Инвестиционные нормативы как основа инновационного планирования	210
		В. Г. Федоренко, І. О. Мариніч, С. В. Федоренко, Л. Л. Заклюка Інвестиції в інноваційному процесі при реструктуризації будівництва України	213
		А. А. Куприянов Управление инновационными изменениями в страховой компании	216

О. О. КОВАЛЬОВА, студентка
(Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ)

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Наукові праці МАУП, 2002, вип. 3, с. 117–119

В умовах розвитку будь-якої держави дуже важливим є піднесення економіки до рівня світових стандартів. Для молодшої країни, якою є, наприклад, Україна, це неможливо зробити без суттєвої і своєчасної допомоги. Такою допомогою є насамперед інвестиції.

Відповідно до Закону України “Про інвестиційну діяльність” від 18 вересня 1991 р. [3] інвестиціями є всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об’єкти підприємницької та інших видів діяльності, внаслідок чого створюється прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект. Інвестиціями можуть бути:

- кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;
- рухоме та нерухоме майно;
- майнові права, що випливають з авторського права, досвід та інші інтелектуальні цінності;
- сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичків та виробничого досвіду, необхідних для організації того чи іншого виду виробництва, але не запатентованих;
- права користуватися землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права;
- інші цінності.

Різновидом інвестиційної діяльності є інноваційна діяльність, яка здійснюється з метою впровадження досягнень науково-технічного прогресу у виробництво і соціальну сферу, що охоплює:

- випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технологій;

- прогресивні міжгалузеві структурні зрушення;
- реалізацію довгострокових науково-технічних програм з великими строками окупності витрат;
- фінансування фундаментальних досліджень для здійснення якісних змін продуктивних сил;
- розробку і впровадження нової, ресурсозберігаючої технології, призначеної для поліпшення соціального і економічного становища.

Як зазначається у ст. 7 цього Закону, суб’єкти інвестиційної діяльності (інвестори і учасники інвестиційної діяльності) незалежно від форм власності і господарювання мають рівні права щодо здійснення інвестиційної діяльності, якщо інше не передбачено законодавчими актами України. Здавалося б, непотрібно виокремлювати як окремих суб’єктів інвестиційної діяльності підприємства малого і середнього бізнесу, адже неправомірно надавати будь-кому переваги у сфері інвестицій. Але підприємствам малого і середнього бізнесу набагато важче вижити в умовах нестабільної економічної ситуації, ніж великим і відомим асоціаціям і консорціумам.

19 жовтня 2000 р. було прийнято Закон України “Про державну підтримку малого підприємництва” [1], відповідно до якого державна підтримка малого підприємництва має на меті:

- створення умов для позитивних структурних змін в економіці України;
- сприяння формуванню і розвитку малого підприємництва, становлення малого підприємництва як провідної сили в подоланні негативних процесів в економіці та забезпеченні сталого позитивного розвитку суспільства;

- підтримку вітчизняних виробників;
- формування умов для забезпечення зайнятості населення України, запобігання безробіттю, створення нових робочих місць.

Відповідно до цієї мети визначено і напрямки державної підтримки малого підприємництва, одним з яких є залучення суб'єктів малого підприємництва до виконання науково-технічних і соціально-економічних програм, тобто до участі малого підприємництва в інноваційній діяльності.

Фінансування такої діяльності може здійснюватися як вітчизняними, так і іноземними інвесторами. На жаль, вітчизняних інвестицій ще дуже мало, отже, більшість коштів, що вкладаються в малий і середній бізнес України, надходить з-за кордону. Така діяльність здійснюється відповідно до Закону України "Про режим іноземного інвестування" від 19 березня 1996 р. [4]. Згідно з цим правовим документом, іноземними інвестиціями є цінності, що вкладаються іноземними інвесторами (під цим терміном розуміють іноземні фізичні та юридичні особи, а також держави, міжнародні урядові та неурядові організації) в об'єкти інвестиційної діяльності відповідно до законодавства України з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту.

З приводу іноземних інвестицій інноваційна діяльність здійснюється не лише шляхом залучення грошових коштів, а й передаванням прав інтелектуальної власності, у тому числі легалізованих на території України авторських прав, прав на винаходи, корисних моделей, промислових зразків, знаків для товарів і послуг; прав на здійснення господарської діяльності.

Для малого і середнього бізнесу в Україні така діяльність здебільшого здійснюється на основі договору франчайзингу (комерційної концесії).

І хоча у ст. 22 Закону України "Про режим іноземного інвестування" зазначено, що надання іноземним інвесторам прав на проведення господарської діяльності, пов'язаної з використанням об'єктів, що перебувають у державній або комунальній власності і передаються у концесію (використання), відбувається на підставі відповідного законодавства України шляхом укладення концесійного договору, фактично на цей час українським законодавством ще не врегульовано питання, що таке договір концесії (франчайзингу). За законодавством Російської Федерації (а в майбутньому подібне положення буде міститись і в новому Цивільному Кодексі України), за договором франчайзингу одна сторона зобов'язується надати іншій стороні за винагороду на

строк чи без зазначення такого строку право використовувати в підприємницькій діяльності комплекс виключних прав з дотриманням обмежень, визначених договором.

Мета франчайзингу — сприяти у просуванні на ринку окремих товарів, а саме високотехнологічного обладнання, яке, як правило, є засобом виробництва інших товарів, виконання робіт чи надання послуг.

Права і обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності у цьому разі практично збігаються з правами і обов'язками сторін договору франчайзингу. Так, особа, яка надає франчайзу (виключне право), як і інвестор, самостійно визначає цілі, напрямки, обсяги і види діяльності, залучає фінансові кошти, має виключне право контролю за цією діяльністю.

Сторони за такими договорами (контрактами) повинні вести окремий бухгалтерський облік та складати звітність про операції, пов'язані з виконанням умов цих договорів, та відкрити окремі рахунки в установах банків України для проведення розрахунків за цими договорами. Договори повинні бути зареєстровані у терміни та в порядку, що встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Майно, що ввозиться в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду підприємства з іноземними інвестиціями, звільняється від обкладення митом. Якщо протягом трьох років з часу зарахування іноземної інвестиції на баланс підприємства з іноземними інвестиціями майно, що було ввезене в Україну як внесок іноземного інвестора до статутного фонду зазначеного підприємства, відчужується, у тому числі у зв'язку з припиненням діяльності цього підприємства, то підприємство з іноземними інвестиціями сплачує ввізне мито, яке обчислюється виходячи з митної вартості цього майна, перерахованої у валюту України за офіційним курсом, визначеним Національним Банком України на день здійснення відчуження майна.

Можна назвати багато прикладів дії договору франчайзингу в Україні: мережа ресторанів Мак-Доналдс, Шелтер, прохолоджувальні напої — Кока-Кола, Фанта, Спрайт, що виробляються в Україні, автозаправні станції Брітіш Петролеум. Іноземний інвестор, укладаючи договір франчайзингу з підприємствами малого та середнього бізнесу в Україні, отримує широке і, можна сподіватися, благодатне поле для нової діяльності. Наша молода країна нині робить лише перші кроки, а її економіка, як і законодавство, ще будується, отже, впливати на наш ринок дуже легко.

Ще необхідно згадати про режим інвестування у спеціальних (вільних) економічних зонах України. Тут специфіка регулювання інвестицій установлюється законодавством України про спеціальні (вільні) економічні зони. На суб'єкти та об'єкти економічної діяльності спеціальної (вільної) економічної зони поширюється система державних гарантій захисту інвестицій, передбачена законодавством України про інвестиційну діяльність та іноземні інвестиції. Держава гарантує суб'єктам господарської діяльності спеціальної (вільної) економічної зони право на вивезення прибутків і капіталу, інвестованого в спеціальну (вільну) економічну зону, за межі зазначеної зони і України. Правовий режим іноземних інвестицій, що встановлюється у спеціальних (вільних) економічних зонах, не може створювати умови інвестування та здійснення господарської діяльності менш сприятливі, ніж установлені в інших регіонах України.

Український ринок для іноземних інвесторів є немов "чарівним полем", проте невідомо, чи виросте на ньому "дерево з грошима". І це великою мірою залежить від того, наскільки сприятливий інвестиційний клімат буде в Україні.

Література

1. Закон України "Про державну підтримку малого підприємництва" від 19 жовтня 2000 р.
2. Закон України "Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон" від 13 жовтня 1992 р. № 2673-XII // Голос України. — 1992. — № 220.
3. Закон України "Про інвестиційну діяльність" від 18 вересня 1991 р. // Голос України. — 1991. — № 225.
4. Закон України "Про режим іноземного інвестування" від 19 березня 1996 р. із подальшими змінами.
5. *Гражданское право: Учеб.-практ. справ.* — Х., 1999.